

Տարեկան 10 րուբլի, միջամիս 6 րուբլի, երեք ամիս 3 րուբլի 50 կոպ.

Թիֆլիսում ամիսը 1 րուբլի, հատուկ 5 կոպեկ:

Բաժանորդ գրեմը են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրության հասցեն Тифлисъ. Редакция „Норъ-Даръ“
կամ Tiflis. Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը
Յայտարարությունների ընդունում են ամեն լիզուներով:
Յայտարարությունների բառին 2 կոպ., ընկածների համար կրկնապատկել

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՐՈՒՄ

Քրոնիկոն. — Հողերաժողովրդի
գործերի գեղարարականության մասին
Առողջապահական և ազգագրական ՎՊ
միջազգային համաժողովը: Միջառնա-
րի ս. Աստուածածին եկեղեցու շինու-
թյունը: Սև ծովի ափերում ռուս գաղ-
թականների բնակեցնելու ծրագիրը:
Հարմարության գաղափարներ: Շամա-
խայի Բակուրյանից: Սեդրի երկաթու-
գային տոմսակները: Ներդրական հան-
ձարի մարդկանց կորուստը:
Բարի և չար սովորությունները չուչե-
ցոց մէջ:

4. Պոլսի երկրաշարժը:
Թղթակցութիւններ. — Վարդի-
կապազ: Պետադորով:
Քաղաքական. — Քաղաքական լու-
րեր:
Խառն լուրեր:
Հաղորդումներ:
Տեղեկատու:
Յայտարարութիւններ:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Քրոնիկոն. — Դրամայի և ծրագրի
է կազմում Թիֆլիսի գաղափարական պալա-
տում նոր — Կրթական-գործերի
հարմարության հողերաժողովրդի
գործերի համար. այդ նոր գեղարարու-
մանը կազմում պիտի լինի հինգ ան-
գամից և մի նախագահից և բացում է
այն պատճառով, որ հողերաժողովրդի
մասին չափից դուրս շատ գործեր կան
կուտակում և պալատում: Ամբողջ Անդր-
կովկասի գրեթէ երկու երրորդ մասն
արդէն ենթարկւած է հողերաժողու-
թեան, բայց հողերաժողովրդի գործու-
թյուններն օրինական գործողութեան
մէջ չեն մտնում, որովհետեւ դա-
տարանը հնար չունի լինելու կայ-
ացնելու հողերաժողովրդի ժամա-
նակ ծագած ահազին թուով վէճերի
մասին:

Թերթիս նախորդ համարում հրատա-
րակեցին Բուդա-Պեշտում բացուելիք
Առողջապահական և ժողովրդագրական
VIII միջազգային համաժողովի մասին
ընդհանուր քարտուղար պրոֆեսոր գոյ-
տոր Կ. Միլլերի խմբագրութեան ուղ-
ղած նամակը:

Յիշեալ համաժողովը բացուելու է սոյն
1894 թուի սեպտեմբերի 1-ին և կընտ-
րի մինչև նոյն ամսի 9-ը:

Մեզ խնդրում են հրատարակել հե-
տևեալը.

Ինչպէս ամեն ամառ, այս տարի էլ
բաւական թուով ուսանողներ կան
Միջառնա-րի ս. Աստուածածին եկեղե-
ցու շինութեան մէջ. այդ շինութեան
այնպիսի մի քայքայում գրութեան
մէջ է, որ ման գալիս պառնայաժողովը
հաւանում է շարժում է:

Այլից առաջ ունենալով, որ սոյն
յուլիսի 25-ին յայդ ուսանողների տոնի
օրն է, երբ սովորաբար Թիֆլիսի ոչ մի
եկեղեցու տոնին չտեսնուած ահազին
բազմութիւն է հաւաքում Միջառնա-
րում և յիշեալ եկեղեցու շինութեան
պատշաճը լինէ է լինում հանդիսա-
տեաներով, կարևոր են համարում նա-
խօրք հրաւիրել ուսանիչ և ուսուցիչ-
ները, այսպէս աղէտը թերևս ան-
խուսափելի լինի:

Աւելորդ չենք համարում մատնա-
նիշ լինել և այն հանգամանքի վրայ, որ
դէպի Միջառնա-ր տանող կառքի ճո-
նապարհը շատ փչացած է, այնպէս որ

անցեալ օրը մի կառք չուր գալիս այդ
ճանապարհի վրայ մէջը նստած կա-
նանցից մէկը, մի նորահարս, միւսները
հետ վայր ընկնելով, տեղն ու տեղը
մեռաւ:

Սև ծովի Կովկասեան ափերում ռուս
գաղթականութիւններ հաստատելու մա-
սին ծրագրելը, մայրաքաղաքի թերթերի
ասելով պետական խորհրդի մէջ քն-
նուելու է աշնան նստաշրջանին:

Օգոստոյի լրագրները հետեւալ գաղ-
մանով գաղափարներ են հարու-
դում. Վարդիկապազ չորհրդի կրթու-
թեանը ջրահեղձ եղած Բագուի նաւա-
տէր Գրիգոր Թումայանը նախ քան
Բագուից արտասանման ուղևորուելը,
պատուիրած է եղել, որ Շիլդիայից
Կասպից ծովը տանեն իւր անունով
կոչուած նաւթային նաւը: Նա անա-
բանից եր ում է, որ հենց այն օրը և
այն ժամին, երբ կործանուեցաւ Վար-
դիկապազ չորհրդի Սև ծովի վրայ, որի
հետ և ջրահեղձ եղաւ Գր. Թումայան-
ը, միևնոյն օրը և միևնոյն ժամին նրա
անուն չորհրդին ընդհարուել է (Կաթ-
ֆի) չորհրդին հետ Կասպից ծովի վրայ,
Ապրիլեան թերթից մի օրուհի, և
ինչպէս Սև ծովի, այնպէս և Կասպից
ծովի վրայ միաժամանակ եղած այդ
ընդհարումները տեղի են ունեցել գրե-
թէ միատեսակ պայմաններում Կասպից
ծովի վրայ եղած աղէտը կատարուել է
յուլիսի լոյս 17-ի զիշերը, ժամը 12-ին
40 ր., այսինքն հենց այն ժամանակ,
երբ խեղդուում էր Վր. Թումայանի
նաւի տէրը:

ՇԱՄԱՐՈՒՄ. — Վերջին ժամանակներս
մեր կողմից յաճախ երկրաշարժեր
են զգացուել և Յուլիսի 10-ին զիշե-
րուայ ժամը 21-ին դարձեալ երկրաշարժ
զգացուեցաւ, այնպէս որ բնակիչները
ցնցումներով վեր թռան անկողիններից:
Վնասներ չեն պատահած:

ԲԱՎՈՐՈՒՄ (Բարձրից 30 վերստ
հեռու) Վաւկազին գրում են, որ այս
ամառ այնտեղ այնպիսի ցրտեր են, որ
ամեն օր ստիպուած են լինում սևե-
հակները տարանք և քնել երկ-երկու
վերմակի տակ: Բակուրեանից 14 վերստ
հեռաւորութեամբ գտնուող Յիւրա-Միլ-
լեր կոչուած աւանում այս օրերս ձիւն
է կելի մի քառորդ արշին բարձրու-
թեամբ: Նրկորդ անգամ է, որ այս
ամառ այնտեղ ձիւն է գալիս և ամեն
անգամ երեք օր ու զիշեր առանց հա-
չելու է մնում:

Արքունի երկաթուղիների վարչու-
թիւնը բոլոր երկաթուղիներին թոյլա-
տրել է, որ սեղոնի տոմսակներ տան
150 վերստ տարածութեան համար,
բայց ամեն անգամ պատշաճաւոր եր-
կաթուղու կառավարի թոյլատրութեամբ:

Այս վերջին տարիներում հետզհետեւ
զերիզման են մտնում երոպական նը-
շանաւոր, հանձարեղ մարդիկ, գիտու-
թեան զանազան ճիւղերում, և հաս-
տակական-քաղաքական ասպարէզում մեծ
հաջակ ունեցող մարդիկ:

Ձիւնուորական ասպարէզից անցնու-
ցաւ Մոլոկէն, նրա տեղը բռնող չկայ
դեռ, բռնողական ասպարէզից անց-
նացաւ Բիլլուրը, նրա տեղը դեռ
բռնող չկայ:

Ինկոնֆիլդը միւսաւ, Գրիգորով
հեռացաւ, դրանց տեղը բռնող չկայ
դեռ:

Վաւկազեան թուականների Հայ-
դիկները համարաւորի երեկի պրո-
ֆեսոր և տիեզերահաշուի ֆիզիոլոգ-
գիկոս Հիմմովը (այժմ Բիլլուրում) մերձ
ի մահ հիւանդ է — նրա տեղը ոչ կը-
րունէ, ինչ ծերունի ամենքին յայտնի
Վիլլուրը մեռնելու լինի, նրա տեղը
բաց է մնալու:

Նորիս վախճանուեց Վնենայում այս
գարուն երեկի անատոմ-գիտական պրո-
ֆեսոր Եսայի Հիլլուրը, որ անատո-
միայի, մարդկագիտութեան գիտութեան
մեծ գարկ է տուել:

Անատոմիայի վերաբերութեամբ հան-
գուցեալ պրոֆեսորը — Lehrbuch des An-
atomie des menschen mit Ruek-
sicht auf Physiologische Begrue-
ndung und praktische Anwendung աշխար-
հածած զգաւորքը բազմութիւն հրա-
տարակութեամբ լոյս է տեսել 3, բացի
հայերէնից, գուցէ բոլոր կուսուրական
լիզուներով թարգմանուած է:

Այդ բոլոր սովորել են անատոմիան
բազմութիւն, ամեն երկրում յայտնի բը-
ժիշկներ, այդ դասագրքով սովորել են
անատոմիա և Հայդիկերի, Լէյպցիգի
և այլ գերմանական համալսարաններում
ուսանող հայեր:

Պարզ երևում է, որ երկրայ գարս
իւր վախճանին մօտենալով ինչ մեծ և
նշանաւոր մարդիկ էլ ար ծնել և մեծա-
ցրել է, դրանց մեծագոյն մասը գտնէ
իւր հետ պիտի տանէ, և դրանց հա-
ւատարմ մարդիկ չպիտի ունենայ եկող
դարը սկզբում գտնէ, Ներկայ դա-
րոյս ամենահայտնաւոր և մեծ մարդը
դեռ աղբում է:

Իշխան Բիսմարկի մահից յետոյ դեռ
չառ ջուր կանցել է Լէթայով, մինչև որ
Ներսիսեան դուրս բերէ նրա պէս մի մարդ,
որ նրա մեծութիւնը, նրա հիւլիսակու-
թիւնը ունենայ:

Իսրուս վերջում ծնում են աւելի
կարծ, ֆիզիկական աւելի թոյլ մարդիկ:
Ինչպէս երևում է մտաւոր աշխարհում
էլ նոյնն է. Եկատիկ միջակ խելքն է Եկ-
րապետադը:

ԲԱՐԻ ՆԻ ՉԱՐ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՇՈՒՇՆՅՈՅ ՄԷՋ

Կան մարդիկ, որոնք խորշում են ժո-
ղովրդի մէջ ընդունում ընդ սովո-
րութիւններից: Բաւական է՝ որ մի
սովորութիւն գուտ ժողովրդական է,
ժողովրդի հետ անբաժան է, արդէն նա
խոտել է, վատ է և ուսման ու լու-
սաւորութեան անբաժան: Եթէ լուսն զի-
տեք, այսպիսի մարդիկ ոչ թէ խելա-
պէս սովորութիւն են քննում, կընա-
դատում և նրա արժանիքը գտնում,
այլ միայն մի յայտնի չափով թէ ար-
դեօք այդ սովորութիւնը կայ իրենց
տեսած երկրում ևս, թէ ոչ:

Սակայն միմիայն այս տեսակները
չեն լինում: Լինում են նաև այնպիսի
որոնք լուսաւորութեան պարծանքի քո-
ղի տակ արժամարհում են իրենց ծնող-
ների կամ ժողովրդի նահապետական
ազնիւ կարգ ու սովորութիւններն ևս:
Արժամարհում են, համարելով այդ բա-
ները հնաթաւիս և նորագոյն ժամա-
նակին անարժան: Ինչպէս, — որովհետեւ
զրանք ունին իրենց հետ և վատ չոր-
չոքներ: Հայի լուսն սովորութիւններից
չափերը մասն ունին և պարսկական
սովորութիւններից, շատ լաւ. սակայն
ոչ մի առողջ գաղափարութիւն չէ թոյլ
առնել, որ այդ լաւ սովորութիւնը մեր-
ժանը վատ տեսլորդութիւնների պատ-
ճառով և ոչ թէ մաքրեք ու մաքրա-
գործեք: Միթէ կարելի է երկայնի յո-
ղացնել և ջուրը գուրս անելու համար
չպիտի նաև տաշտակն ու երկայնի
լաւը քաշալերն են և վատ արժանա-

խիլ արել. այսպէս են յառաջագիւմի
Պարզ է ուրեմն, որ մեր մէջ ևս նոյն
ընթացքը պէտք է առաջ պահուի: Մի-
միայն այսպէս կարող է ազգային ժո-
ղովրդական սովորութիւնը գոյութիւն
ունենալ, միմիայն այսպէս կարող է
ժողովրդին ունենալ իւր հոգեկից դա-
րաւոր սովորութիւնները, ապա թէ ոչ
օրըստօրէ կօտարանայ և նորանոր պա-
տուստների աղբիւրութեան տակ կա-
նի և կըղարկանայ, կընդունի և կըրո-
խուի իւր ամբողջ էութեամբ անգամ
ժողովրդը կըղարկուի թուրքի և տո-
կուն կեանք կունենայ այն ժամանակ,
իմէ իւր ոյժերով և ընթացքով զարդա-
նայ, իսկ իմէ չարունակ այլոց կաղա-
պարով ձուլուի և տաշտակ, նա անշուշտ
կըլինի դարի անժամանակ ծնունդ, թե-
րակաւոր անուամ և հիմքից կտրուած,
փամփուշտի նման անասման միջոցի-
տում քամու խաղալիք կըղաւնայ ժո-
ղովրդի առաջագիւմութեան հիմքն է
կանոնաւոր քայլերը ընթացողութիւնը,
հիմնաւոր կըղաւնուի ընթացքը գործելը
և իւր սեպական ոյժերի ու կարողու-
թեան յառաջագիւմութիւնն ու ծաւա-
լումը: Եթէ ժողովրդին այս ընթացքի
մէջ օգտուում է քաղաքակրթութեան
բարի պատգամներն անուրից, նա յաջ-
գակ կըլինի. միայն նրան, եթէ կուրա
բար խաղալիքով պոկէ չորթէ իւր
ձեռքն ընկածը, կամ կապկացած ան-
ձերին խելով, իւրացնէ քաղաքակր-
թութեան արժանիքի պարտաւրջ յիժմունք-
ների նորատեսիլ գաղափարները:

Մի չէ տեսնում, որ մեր հին ու նոր
սերնդի մէջ պառակտումն ձգողները
նոյն իսկ այդ կապկացած անձերն են
ժողովրդի: Միթէ դժուար է նկատել,
որ այդ կապկացած անձերն են
յառաջագիւմութեան առաջ ստեղծի
ամբարտաւանի կառուցանում: Սակաւ
են օրինակներ, որ ջահել երի-
տասարդները վերագաւառելով ուսումից
տալի, թրեւ, միւս են ոչ միայն ծնող-
ների աշխատ հանգամանքներն, այլ և
այն հանգամանքների պատճառով իրենց
ծնողներին և ազգականներին: Նրանք
մտաւորում են, որ իրենանք ևս նոյն
հանգամանքների ծնունդ են, մոռանում
են որ իրենց հայրենի ուղարկել են ի-
րենց որդոց ուսումն անելու, որպէս
զի նոյն իսկ այդ հնաշաղկապ պարսկա-
կան հանգամանքներից ոյժ ստանան
կենդան ևս ցաւալի չէ եթէ ի տրիտուր
իրենց աշխատանքների, լուսն են լուսն
fi done:

Սակայն միմիայն այս տեսակները
չեն լինում: Լինում են նաև այնպիսի
որոնք լուսաւորութեան պարծանքի քո-
ղի տակ արժամարհում են իրենց ծնող-
ների կամ ժողովրդի նահապետական
ազնիւ կարգ ու սովորութիւններն ևս:
Արժամարհում են, համարելով այդ բա-
ները հնաթաւիս և նորագոյն ժամա-
նակին անարժան: Ինչպէս, — որովհետեւ
զրանք ունին իրենց հետ և վատ չոր-
չոքներ: Հայի լուսն սովորութիւններից
չափերը մասն ունին և պարսկական
սովորութիւններից, շատ լաւ. սակայն
ոչ մի առողջ գաղափարութիւն չէ թոյլ
առնել, որ այդ լաւ սովորութիւնը մեր-
ժանը վատ տեսլորդութիւնների պատ-
ճառով և ոչ թէ մաքրեք ու մաքրա-
գործեք: Միթէ կարելի է երկայնի յո-
ղացնել և ջուրը գուրս անելու համար
չպիտի նաև տաշտակն ու երկայնի
լաւը քաշալերն են և վատ արժանա-

վերջապէս. կուրաբար հետեւի ծովի
և լեռների այն կողմից եկած, քաղա-
քակրթութեան միջոցաւ չընթացած
ու չընթացած մարդկանց նոյնքան դա-
տապաւորելի է, քան ստեղծի սովորու-
թիւնների բարեկամ անալը: Եթէ դուք
վատ սովորութեան վրայ լաւ գաղա-
փար ունենալով, հասկացողութեամբ
պահպանեք այդ, աւելի գոյիլի կլինիք,
քան եթէ կուրաբար հետեւէ լաւ սովո-
րութիւնների: Բարոյականութիւնը գոր-
ծելը չէ, Այլ համոզմունքով գործել կա-
մենալը: Նոյն սովորութիւնը չէ բա-
րոյականութիւն, որ կատարում է
կապկարը, ինչպէս հրաման ստացած
երեխան է տալիս աղաւթին ողորմու-
թիւն, այլ այն է բարոյականութիւնը,
որ կատարում է բարոյական համոզ-
մունքով, Աստուծոյ պատուիրանի ճըշ-
մարտութիւնը ճանաչելով, ընկերին օգ-
նելու վստեթիւնը գիտեալով: Ողոր-
մութիւնը ցոյցի համար չեն անում, լաւ
բանը չեն անում ի տես դեմքու, կամ
այլոց քմաց գոհութեան համար, լաւն
անում են, որովհետեւ լաւ է, ճշմարիտ
է, և ճշմարտութիւնը պէտք է անաւա-
ճաւ թաղաւորէ ամենուրեք: Զէ որ մեզ
պատուիրում է՝ մի գիտացնէ ձախ
քո գինը գործէ ալ քո, և ոչ թէ՝ մի
գիտացնեն միայն քո գինը գործեն ձեռք
քո:

Նա որ գործում է մէկի վաթիւրի
համար, վաղն էլ կըգործէ միւսի, եր-
րորին, չորրորդին ի սեր, և բնաւ ու-
շաղղութիւն չի դարձնի գործի արժէքի,
ճշմարտութեան, բարոյականութեան
վրայ և գործիք կըղաւնայ, իսկ նա որ
գործիք դառնալու սովորութիւն ունի,
վաղ թէ ուշ ստատանայ գործիք էլ
կըղաւնայ: Նա միթէ աւելի լաւ չէ ա-
տանայ ինչի, քան թէ ստատանայ գոր-
ծիք:

Գիտութիւնը, քաղաքակրթութիւնը,
լուսաւորութիւնն ու գաղափարման ե-
րևում է այն մարդու մէջ, որ գիտէ ոչ
թէ ուրիշի մտածածը մտածել, գործա-
ծը գործել, այլ գիտէ մտածել գործել
ինչպէս մի քաղաքակրթութեան, լուսա-
ւորութեան, գաղափարման մարդ: Ուրեմն հե-
տեւի կարելի է լաւ բանին՝ միայն ճա-
նաչելով և հասկանալով այդ բանի լա-
ւութիւնը:

Արդ՝ վերջենք չուչեցոց սովորու-
թիւններն և քննենք. տեսնենք որ սո-
վորութիւններն են լաւ և օգտակար և
որոնք են վատ, վնասակար և անպա-
տակ:

Շուշեցիք առատապէս վայելելով իրենց
հարուստ երկրի բերքերը, սրտանց ևս
գոհութեամբ վառուել են դէպի Աս-
տուած: Բարեպաշտութիւնը չուչեցոց
գլխաւոր առաքինութիւնն է եղել, բա-
րոյութեան մէջ փառաւորուել են և
միմիայն Աստուծոյ առաջ, ինչն
սեպական եկեղեցու մէջ, Ղազանցեցոց
եկեղեցու փառայեղ շինութիւնը մի
մեծ ապացոյց է նրանց արտի աստուա-
ծազգեցիկ դիզման, սակայն չուչեցիք
գրանից առաջ ևս ունեցել են ապացոյց:
Առաջին մեծ գործը, որ արտայայտութիւն
է նրանց հաւատքի, մնում է մինչև այժմ
իրիւ մի հզոր կոթող: Այդ Շուշուայ
հոգ. դպրոցն է:

Առհասարակ մի ժողովրդի հոգեւոր
տրամադրութիւնը չափելու է նրա այն
վերաբերմունքից, որով գիտում է դե-
պի ուսումնաբանն ու եկեղեցին: Նոյն

խակ իւր ուսումնասիրութեամբն ցոյց է տալիս՝ թէ ինչպէս է վերաբերուած դէպի եկեղեցին։ 34 տարի առաջ Հայրենիք Նուշումն էր, երբ Նուշեցիք ոգևորած դպրոցի զաղախարով, ամեն միջոցներ և ոյժեր գործադրուած էին իրենց նպատակին հասնելու համար։ Այդ ժամանակ գրուած էին նրանք։

Էս օրս արծարծուած է միւր Վարա-րադեցոց միջում վերին նախախնամութիւնիցն հոգեւորական էս սուրբ միտքն, որ մեր միջին, այսինքն՝ Նուշումայ բազմաւոր կեդրոնացնելը մի այնպիսի հոգեւոր դպրոց, որ համապատասխան լինի մեր նախնական սուրբ վարդապետների շաւղացն, այսինքն՝ հայոց անարատ մանկութեան թէ հոգեւորականաց և թէ մարմնաւարականաց կրթութիւն և դարձան հայկական հոգեւոր իրանց անարատ և ոչ խմորուն՝ սուրբ եկեղեցւոյ ծոցումն իրանց մաքուր և կաթողին մարց գրկումն, իրանց սուրբ հոգւումն և ջրումն։

Եւ երբ դպրոցի հաստատութեան կոնգրէսը պէտք է բերէին պատգամաւորները, համայն Արցախի գեղացւո հոգեւոր ուրախութիւն, տեսնելով խաւարաւորութեան չղթանքի խորտակումն և իւր որդիներնց առջին բողոքած ընդդէմակ և դիւրանցանքի ուսարութեան ճանապարհները, այն տեսնողներն օրը մեծախառն բողոքութիւն մեր քաղաքացիներից փափաքելով ուսումնասիր Հայրապետի կոնգրէսին, բերդի պարիսպներից տրտորոյ կանգնած, անհամբեր կայտառէր պատգամաւորաց, որոնք արդէն հեռու չէին քաղաքիցը երեք ժամ ճանապարհով և կիտաթային ուրախացել իրանց եղբայրակիցներին հրաշալի աւետօքս։ Բացի արանից հարկաւորը անձինք ձիաւորք մեր քաղաքացիներից և մերձակայ գիւղականներից ցանկանալով առաւել ևս արժանաւայելույ յարգանք ընդունել իրանց Հոգեւորականի և որդեգրան հարց չնորհած պարգէն, զնացին ընդ առաջ աւետարներ պատգամաւորաց և քաղաքիցը 10 վերստ հեռաւորութեամբ ընդունելով նրանց գրկախառն սիրով, վերադարձան։

Ժողովրդի ներկայացուցիչներից մէկն ևս գրում էր իւր ճառի մէջ.

«Տուք դորդին ձեր յուսումն տոտուածային գիտութեանց, որով կարացնեն զարարչական զգասկեր ճանաչել, և անհարապ պահպանել յինքնանս, և ըստ պատմութեան ժամու դաւանդն տալ աւանդաւորութիւնը։ Դեռ ինքնանք քուտայ դրով յատուածային մասերից և օրինաց, կարեն ըստ կամոց նորին վերջի՝ որպէս կայանալուամբուր ս. մարգարէն։ Այսպիսով, «Եղեցին» ամենայն մարդիկ ուսնալը յԱստուծոյ ճերկրի ծննդիսն և անմահութեան իրենց ուսուցիչը գործիսն ձեր, զի զժողովրդի հոգ իւրենց ըստ ստորմասնաւորի, որով անմահացանք ինքնանց։ Լսանմահացուցանցն զանաւորն և զքաջութիւնս անմահանուն և երջանակայիստիկ նախնայաց մերոց յերկրի և յերկինս։

Այսպիսի գեղեցիկ դադարաւորութիւն ուղեւորուող շուշեցիք ամառայն միջոց զինքն՝ ու մեր երկրի ստատ չէ չար սերունդ ցանող և հոտաբուրութեան վնասարար անդամներից նրանց գիտելին։ Եւ ըստ որում և խորում էին դրանցից և վայնրանով որ ժողովրդի հոգուն օտար լինելով գաղթականութիւն կտանէր նրանց արտերի մէջ և խլրուած կ'զգէր նրանց խաղաղ մասնաւորների և յարաբերութիւնների չլքանում։ Եղբայրների հետ շուշեցիք չէին կարող հաշտուել, որովհետեւ գիտեն, որ բարեպաշտութիւնն ու աստուածապաշտութիւնը միշտ չնորհ և բեղմնաւորութիւն է բերել իրենց ընտանիքի և կնանքի համար։

Ահա այս բոլորն ի նկատի ունենալով, կարող ենք վստահաբար ասել, որ շուշեցիք ամառ են ճշմարիտ կրօնական և համարիտ քաղաքական մէջ։

մինչդեռ այն՝ որ դրանց հետ ոչ մի կապ չունի՝ պատրաստ են եղել դէպի բարին բարեփոխելու։ Իրաւ է, եղել են անձեր, որոնք մինչև անգամ անդրադարձել հազնելու դէմ արտուեցներ են յայտնել, սակայն երբ հասկացել են թէ այդ մաքրութեան համար է, այն ժամանակ սիրով խոնարհուել են այդ պէտքերի առաջ։ Մի խօսքով մենք երբէք չենք կարող մոռնել թէ շուշեցիք կամրժեն լաւ սովորութիւնը կամ կյանքանուն վատ սովորութիւնների մէջ։

(Վերջը միւս անգամ)

Ա. Տէր-Միքէլեան։

Կ. ՊՈԼՍԻ ԵՐԿՐԱՆՈՐԺԸ

Արեւելք-ից քաղուած ենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները յունիսի 28-ին և 30-ին Կ. Պոլսում պատահած երկրաշարժի մասին։

Ասոր չափ սաստիկ երկրաշարժ Կ. Պոլսոյ մէջ վերջին անգամ 1841 սեպտ. 23-ին տեղի ունեցաւ գիւղերու ժամ 3 1/2-ին, Յնցումներն իրարու յարկողիցին երեք անգամ. շատ մը պանդոկներ, տուներ, խանութներ փլան, և բազմաթիւ անձինք կորան փլտաւակներու տակ մնալով, կամ իրենց կրած բուռն յուզումն իրաւ է սակայն որ այն ատեն հիմակուան չափ ոչ բնակիչ կար ոչ քարուկիր։

Աւելի առաջ, 1838 յունիսի 13-ին գիւղերու ժամ 4-ին երկիցս բուռն կերպիւ ցնցուեցաւ Կ. Պոլսոյ գետինն, և շատ մը շէնքեր վնասուեցան, և վրատակաց տակ մնալով վնասուողներ հազար։

Չի կրնար մոռցուիլ նաև Պոլսոյի ստակալի երկրաշարժն 1855 յուլիս. 28-ի աղետալի օրն, երբ երեք հազար տուն նաև մզկիթներ, բազիլիքներ, պանդոկներ փլան, և աւելի քան երկու հազար անձինք փլտաւակաց ներքեւ մնացին, և մօտակայ գիւղ մը հիմնադրուած կործանեցաւ։ Այս ցնցումն ևս հարուածն զգալի եղաւ Կ. Պոլսոյ մէջ։

Նոյն թուականներուն Կ. Պոլսոյ մօտերը տեղի ունեցած երկրաշարժներն ալ կը ցուցնեն թէ իրաւումը չունիք մեր մարդկային հաշիւներէ բոլորովին դուրս թողու երկրաշարժի հաւանականութիւնը նոյն իսկ Կ. Պոլսոյ մէջ։ Հանր է յիշել 1846 յունիսի 14-ին Նիզիքի երկրաշարժն, Հոռոսի և Կրետէի մեծ երկրաշարժն 1856 սեպտ. 20-ի, երբ միայն ի Հոռոս երկու հազար տուն և շրջակայը 44 գիւղեր կործանեցան, Բանտիս ամբողջովին փլաւ և Հանիս կիսովիւն։ Աւելի ետքը Բիտու կղզւոյ աղետալի երկրաշարժն ամենուս յիշողութեան մէջ է դեռ։ Բայց յիտուն երեք տարիէ ի վեր այսպիսի զօրաւոր ցնցում չգգաւով Պոլսեցոց արդի սերունդը վարժուած էր մայրաքաղաքը գերծ նկատել այնպիսի աղետներէ։ Իւրաքանչիւր հրեկի երկրաշարժէն աւելի վնաս պատճառած է անշուշտ, բայց հրեկին ամենէն ստակալի տեսակներուն Պոլսեցիք վարժուած են։ Երկրաշարժի մօտին ամենուս վայելած առաջնութեան զգացումն երկի անհեղին շարժէն ուժգնապէս ցնցուեցաւ, բայց մոլորիցք որ հետեւեցն աւելի ծանր չլրաց։

Ներկեցնելու մէջ

Մայր-Եկեղեցւոյ սինեքն ու հակառը ճաթում են թիթեղալէս, և ուրիշ քանի մը եկեղեցիներ աւելի թիթեղալէս վնասուած։

Երէկ իրիկուն գրեթէ ամեն եկեղեցւոց մէջ հոգեւոր կատարեցաւ, և Նիքի-Գոթիսի մէջ, քահանայից դատը, խուռն բողոքութեան մը առջև ինկած, փողոցները պարտկալով խաչաձախդիտ կատարեց։

Երէկ իրիկուն և այս առթիւ Մայր-Եկեղեցին և Պոլսոյ կողմն ուրիշ եկեղեցիներ արկածին զս գացած Հայերու

մարմիններ բերուեցան. որոց մէկ մասին տէքերն ելած են, և ուրիշներ այնպէս մնացած են մինչև որ հայցունող մը գտնուի։ Ոստիկանութեան Գուռն ևս երէկ իրիկուն և այս առաւ կառքերով շատ մը մեռելներ տարուեցան, մօտաւոր շուկայէն, որոյ լայնանիւս կամարներուն մասնալի վիշելովը շատի իրենց գլուխէն վնասուած են, և ուրիշներ աւերակներուն տակը մնացած է։

Խաղաղի կողմը

Վտանգէն ամենէն աւելի դերծ մնաց Խաղաղ, ուր քանի մը քարուկիր տուններու հակառնեք թիթեղալէս վնասուեցան, բայց այն հին իտայտալէններու ահագին կոյտը բան բան մը չլզգաց։ Աղիւսարանաց մէջ տեղ տեղ տղիւսի դէպքեր փլան, և քանի մը բանուորներ անոնց տակ մնալով մեռան կամ վերաւորեցան։ Աղիւսի փոռներն ալ տեղ տեղ ճաթաւեցան։

Պատական շէնքեր

Ամենէն աւելի աղէկ կը զարնէր Պոլսոյ պատական շէնքերուն կրած վրնասն։ Որոտակին շաւղմամբ մը Անտուրու Հիւսարի բերդերուն մեծ մասը փլաւ, Թէքիւր Սարային կանգուն մնացեալ մասին (Թաղաղութեան սրահ Մեծին Կոստանդինոսի և Գերեզման Բեկիւսի) ձեղունը փլաւ, տասն և հինգ դարերու ցնցումներուն դիմադրէն ետքը, Գաւրիլէի պատական մըզկիթին (Գրիստոսի եկեղեցի անունով, Այա Սոֆիայի գրեթէ ժամանակակից) միւսարէն փլաւ, և քիչ մը անգին Պոլսոյ պարիսպին մէկ մասը։

Դպրոցներու մէջ

Ազգային վարժարաններէն շատն երէկ արձակեցին տղաքը, մանաւանդ որ ոմանց շէնքն հին ըլլալով վնասուած ու պատճառ կար։ Ամենահին վարժարաններէն միայն մէջ կառավարչին, երկրաշարժի առաջին ցնցումն զլաւուն պէս, տղաքներուն կը հրամայէ բարձրաձայն. սողայ, տեղերնիդ նստեցէք, մի շարժիք, դուռները գոցեցէք, եւ իրօք ալ գոցել կուտայ դուռները։ Բարեբախտապէս, դատարաններէն միայն շաւղմած կառավարչին կը ինչեցնէ թէ տղաքը նստակի մէջ չեն որ նստին, ալ պէտք է շուտով արձակել գանդը, և այսպէս ամենքն ալ դուրս կը հանուին։

Գեղարուստից Վարժարանին մէջ

ևս բաւական վնասներ կան։

Գործառնութիւնը

Այս օր շուկայն գոց էր զի շատ տեղեր բնութեան կարօտ են, և ուրիշ տեղեր ալ հորդութեան։ Յայտնի չէ թէ տակաւին քանի օր գոց պիտի մնայ թող թէ շատ մը տեղերիցներու վնասուածութիւնը և խանութպաններու գրեթէ բոլոր ունեցածը ցիր ու ցան և կողոր փրոգռ աւերակներու տակ մնացած են, շուկայի մարդոց մեծ հոգն սա է թէ շատեր այլ ևս չվստահելով շուկայի կամարին հաստատութեան, սիրտ չուղեն ներս մտնել, և վրան բաց գտնուող վաճառանոցներէն միայն առուուար պիտի ընեն։

Երկրաշարժին վնասները

Ժամ 5-ին զգացուեցաւ առաջին ցնցումը, որուն յաջորդեցին երեք ցնցումներ ևս, որը տառապանքներու երկարակեանի չափ տեղեցին։ Յնցումը սկսաւ հարաւային արեւելէն դէպի հիւսիսային արեւմուտը։ Երկրաշարժի պահուն արեւելան հիւսիսային հով մը սկսաւ։

Մովն, որ հանդարտ էր, յուզուեցաւ և շոգեւորներն սկսան տատանել։ Ուղեղը սարսափած էին, սակայն տեսնելով որ ցամաքը փոշի ամպերու

մէջ ծածկուած էր, հասկցան իրողութիւնը։

Մինչև Նիկովիդոյ ծովախորշը բոլոր ծովեզրերը, Գառքէօյի, Սիւստալի, Թոփիսանէի և Սարայ Պոլսի առջև երկրաշարժի պահուն ջուրերը քաշուած և յետոյ դէպ ի ցամաք մղուած են։

Մայրաքաղաքի ամեն կողմերուն մէջ տուններու և խանութներու մէջ զըտնուող մարդ, կին և տղայ փողոց ինկան և անկարելի է նկարագրել տիրող սոսկումը։ Ամեն ոք մինչև իրիկուն փողոցները մնացին և զիշերն ալ պարտէզներու և պարսպ գետիններու մէջ անցուցին։

Յնցումներն աւելի զգացուեցան Սուլթան Ահմէտէն մինչև Էտիքէքաբու, սակայն շէնքերն աւելի վնասուեցան Ֆոթիհի, Էտիքէքաբուի, Թոփքաբուի և Պալատու կողմերը։

Երկրաշարժի պահուն Դընալի մօտ գտնուած անբնակ կղզիներէ երկուքը բաւական վար իշան։

Պոլսոյ կողմն ամենէն աւելի վնասուած շէնքերն են Մեծ Շուկան, Սպարապետի Պաշտօնատան մեծ դրան վրայ գտնուած գմբէթը, Սուլթան Ահմէտէն մինչև հոն գտնուած քարուկիր տուններու մեծ մասը, մէկ քանի մըզկիթներ՝ ինչպէս նաև Տարիլչէֆթագի շէնքը։

Սերքէճի կայարանին մօտ գրտնուած մզկիթին միւսարէն փլած է։ Սերքէճի ծովեզրոց առջև 40 մեզրի չափ տեղ մը ճեղքուած է։

Նէիքիսմալի մզկիթին երկու միւսարէներու վերի մասերը խախտուած են։

Պոլսոյ մաքսատան մեծ դուռնէն մինչև և կամուրջին զլուխը ուղ կողմին վրայ շատ մը շէնքեր փլելու վտանգ կ'ըսպաւանան։

Սերքէճի մօտ Էտիքէն Օթէլին ճակատը փլած է։ Մէկ կողմէն Բ. Գրան պողոտային և միւս կողմէն Սուլթան Համամի տանող ճամբուն վրայ տուններ մասամբ և պատեր բոլորովին փլած են։

Սերքէճի կայարանին մօտ գրտնուած մզկիթի միւսարէն փլած պահուն, տղայ մը որ Էզան կը կարդար, մզկիթին վրայ ինկած, սակայն բարեբաղդաբար անվնաս ազատած է։

Մեծ Շուկայի մէջ կարելի չէ եղած մտնել, որովհետեւ երկրաշարժի պահուն ամեն ոք փախչելէն յետոյ դուռները գոցուած են։ Նուրը Օսմանիէի Պիթագորի, Նազըքէլարի, Չապըքէլարի և ոսկերիներու կողմին կամարները փլած են։ Խանութպանք իրենց ապրանքներն ու դրամները ձգելով փախած են, սակայն անոնց մէջ կան մեռածներ և վիրաւորուածներ, որոց մասին տակաւին մանրամասնութիւնը առնուած չեն։

Ի Տիլիս Նօլը Սիւլէյման փաշա խանն և Թալուք Բազարի կողմը շատ մը տեղեր փլած են։

Պայագիտի կողմը գտնուած Սապօնը խանի պատը վերէն վար ճեղքուած է։

Ձէյրէկի, Վէֆտի և Ունգարանի միւսարէները փլած են։

Թալուք Փազարի Նէմէնիճիլը Չարըսին գրեթէ բոլորովին փլած և մէկ քանի մարդեր վիրաւորուած են։

Մեծ շուկայի մէջ Պոտրում խանը և Բէլլիքէսէն խանի մէկ մասը փլելով թէ ժողովուրդէն և թէ արձնատուներէն մէկ քանի մարդեր փլատակաց տակ մնացել են։ Ասոնցմէ մինչև երէկ իրիկուն երեսուն մարդեր տղատուած են՝ քիչ շատ վիրաւորուած։ Տասը մարդեր ալ մեռած հանուած են։

Վէտիկ Փաշաի, Գաւրիկաի, Գուս-Գուրուի, Նէիքիսմալի մէկ քանի տուններ մասամբ փլած են, սակայն մարդու կորուստ չէ պատահած։

Լանկայի յունաց եկեղեցւոյն մօտ տուն մը բոլորովին փլելով կին մը ու

տղայ մը մեռած են։

Թոփքաբուի կողմը Վազի Անգիլիթը բոլորովին և շատ մը տուն ալ մասամբ փլած են։

Էտիքէքաբուի մզկիթին միւսարէն փլելով միւսեզրերը մեռաւ։ Նոյն թղին մէջ երկաթագործի խանութ փլած և հայ երկաթագործի մը փրատ կաց տակ մեռած է։

Նէիքիսմալի հիւանդանոցին մօտ պատը փլելով սպասարար մը վիրաւորեցաւ։ Հիւանդանոցին միւս պատալ ճեղքուած ըլլալով, հիւանդներ պարտէզ հանուեցան։ Արկածի պահուն տառնըլորս վիրաւորուածները տարուեցան նոյն հիւանդանոցն ու գրտնուեցան։

Տէմիրբաբու թաղին մէջ Ահմէտ ֆաշա մզկիթին միւսարէին վերի մաս փլաւ։

Պայագիտի մզկիթին գմբէթէն բեր ու ողիւսներ ինկան։ Սարաճիլիէի մօտ Սուրա Հիւսէյին Փաշա Մէլիքի գմբէթները փլան, Մօսթը զըտնուած վարժարան մը փլելով Բէյմալտուն տղայ մը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ և Եօթը տարիկան աղջիկ ևս մեռաւ։

Խօճա փաշայի բաղնիքին գմբէթ փլաւ, սակայն մարդու կորուստ չպատահեցաւ։

Էտիք-Չապիթիլի շէնքին մէկ մասը փլելով մարդ մը փլատակաց տակ մեռաւ։

Տէմիրբաբուի մօտ բաղնիք մը ևս տար փլաւ։

Համալիէ Հատտէսիին մօտ Գազաքէր խանի պատերը ճեղքուեցան։ Պաղչէքաբուի մօտ մէկ քանի վնասուածներ փլան։

Ասամ Սլիթի մէջ Նարմը Խանը փլել չկելով երեք մարդեր մեռան։

Պաղչէքաբուի նաւամատոյցին մօտ գտնուած մզկիթին միւսարէն փլաւ և տակը պտնուող երկու բեռնակիրներ մեռան։

Լանկայի մէջ ուրիշ շէնքեր ալ թւոյրովին և թէ մասամբ փլելով շատ մը մարդեր վիրաւորուած են։

Տիլիս Նօլը և Օգըլար Պաշալի շատ մը տուններ մասամբ փլած են։

Պայագիտի Հատտէ Փաշա խանի մօտ գտնուած Սաղըզլի վրաւոր բոլորովին փլելով, զօրծաւորներէ հինգ վեց մարդեր վիրատակաց տակ մնացել ու մեռել են։

Ի Կօսթա Փազարի մէտրէիկին առատաղը և մզկիթը մասամբ փլած են։

Սամաթիոյ կողմը շատ մը տուններ ու խանութներ փլած են և բաւական թուով շէնքեր վնասուած են։

Պաղչէքաբուի մօտ Փաշաներուն մէջը խանութ մը փլելով մարդ մը վիրաւորուեցաւ։

Թահապալի մօտ պատ մը փլելով Արնաւուտ մը տակը մնաց և մեռաւ։

Գոթեքաբուի մէջ վաճառատուններ փլան՝ մէկ քանիներ բոլորովին և մէկ քանիներ ալ մասամբ։ Մէջը զըտնուողներէ ոմանք վիրաւորուեցան։

Սարաճիլի մօտ Գաւրիլալի շուկային մէջ խանութները բոլորովին վնասուեցան։

Երկրաշարժի պահուն Ֆոթիհի մօտ Շէքէճի խանի վերի յարկին հրդեհ ծագելով տասնըլեց սենեակներ այրել ցան։ Այդ թաղին մօտերը գտնուած մզկիթներու միւսարէներ փլան։

Պոլսոյ բերդերէն խոշոր քարեր իշնալով մէկ քանի տուններ փլան։

Գաւրիլէ մզկիթին միւսարէին կէղ փլաւ։

Պալատու մէջ խոժոր տուն մը և ուրիշ մէկ քանի տուններ փլան։

Էտիկ Ալի Փաշայի մօտ Անիքա առնուն քանի տարիկան աղջիկ մը ինքզինքը պատուահանէն վար նետեց և երկու ոտքերէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Պալատու կողմը հրայ մը փլաւ

տարեկան իմացել է, որ մեծ մարդիկ ընդհանրապես ծով են եղել աշխատելիս: Բայց նրա համոզմամբ, ծովափնային կարելի է յայնչիլ ընտելանալ: Քաջութեամբ, և այդ բանը նա սովորացրեց: Եւ մի քանի նշանակաւոր մարդկանց օրինակներով: Մեծ մարդիկ բոլորն էլ այնքան սէր չեն ունեցել զէպի աշխատանքը, որ հիմէ կամը չունենային: Եւ այնպէս չէր տեսնուի չափ նշանակաւոր արդիւնքներ, որ այժմ վայելում են: Այնքանից որքան որ սիրով և զիւրաբանութեամբ ֆանտազիաներով էր զբաղւում, այնքան նա ծովափնային էր այդ ֆանտազիաները թողնել հաղորդելու: Այնպէս յայդ ծովափնային յայնչիլ լինելու ստիպում էր, որ իրեն սեղանի մօտ պիտի կապեն: Բայց զայն ատում էր աշխատանքը, բայց ստիպում էր իրեն իր բարեկեցի մի քանի օր ու գիշեր շարունակ զբիւլ, վերին աստիճանի լարերով կամքը: Զորան—այդ յայտնի աշխատաւորը—ընտելանալ չափ ծով էր բայց կանոնաւոր օրական պարտադիր աշխատանքով նա հազարից քանիսն ատում էր: Բայց ամենախրատական օրինակը Իսրայիլն է հանդիսանում: Նա իր ընէ թող յիշողութիւն ունէր և անընդունակ էր աշխատանքի: Մի, երկու ժամ աշխատանքն արդէն յոգնեցնում էր նրան, բայց նրան էլ կամքի բաշխում չէր: Իրիկեց Իսրայիլին իւր բոլոր միտքը լարում էր մի խնդրի վրայ, որը և, կարծես, նրա գոյութեան նպատակն էր գտնուել: Եւ դրա շնորհիւ միայն աշխարհն անուշաւ առաւելներ ծագումն մասին թէրիտան, որին վիճակուած էր մի դարապետի կողմէն զիտութեան պատմութեան մէջ:

— Զարմանալի է, հետեւողութիւնիցս յետոյ յիշողութիւնս բոլորովին թուլացել է: Երկու-երեք օրից յետոյ էլ ոչինչ չեմ կարողանում յիշել:

— Ի՜նչ էք ասում, ինչ գործողութիւնն է զէպի: Ի՜նչ կարող ինչ մի հինգ-վեց օրով մի քանի բուրջի փոխ տալ:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆՈՐ-ԳՈՐ-Ի

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 13 յուլի. — Սե ծովի այն նաւահանգիստները, եկող նաւերը, որոնք գտնուում են Դանիւբի գետաբերանին և Կերչի միջև, ենթարկւում են բռնակալան քննութեան: Սե ծովից եկած նաւերի համար սահմանուած է հինգ-օրեայ կարանտին: Բացառում, Կիւրուս և Մալտա կղզիները վրայ: Աւստրալիում որոշուած է այն անձերին, որոնք Ռուսիայից են եկած, ենթարկել հինգ-օրեայ բռնակալան քննութեան իրենց եկած տեղում: Ռուսիայից Բուկովինա եկող բոլոր ճանապարհորդներին տրուում են ժամանակաւոր վկայականներ անցագրերի տեղ, որոնց ատում և յետոյ վերադարձնում են իրենց վեր եկած տեղերը: Բուկովինա կարճ ժամանակով եկողներին անցագրերը պատճառ են տալիս իրական սահմանադիր վարչութեան մօտ մինչև նրանց վերադարձը Ռուսիա:

ԲԵՐՆ. — Դաշնակցական խորհուրդն որոշածից դարձեալ 3 անդամական, որոնցից մէկը ֆրանսիացի և երկուսը— գերմանացի են: Անդամականների դէմ կրած օրէնքը յայտարարուելու պիտի լինի: ՊԱՐԻՉ. — Անդամականների դէմ օրէնքի և դատավարական հրատարակման սահմանափակելու մասին տեղի ունեցած ընտանալական միջոցին մի պատգամաւոր նկատեց, որ օրէնքն արգելի չի լինի օտարերկրացի լրագրողներին հաշիւներ տպելու անդամականների գործերի դատավարականներին առթիւ: միևնույն պատասխանեց, որ այդ տեսակ լրագրի վաճառողները դատի կենթարկուեն, օրէնքի նպատակն արգելի չի:

Նիւ անդամական մտքերի բացայայտման, որոնց արժանութիւն են անդամականները դատաստանի առաջ: Երբքին գործերի միևնույն իրաւունք ունեն արգելի օտարերկրացի լրագրողներին մուտքը: Ֆրանսիա. պատգամաւորները մէկը հարցրեց՝ ինչու մամուլը արտօնաւորաւ վաճառատանութիւն պէտք է լինի: Եւ իսկուրը բողոքները առթիւ տուին մամուլի ներկայացուցիչներին կողմից: Նախագահը հրամանով կարգապահի հետաքրքիր օրինակից բոլոր օտարերկրացի և ֆրանսիացի գրողներին, որոնք եււանդով բողոքեցին, մամուլի մի քանի ներկայացուցիչներ ուժով դուրս հանուեցան դահլիճից:

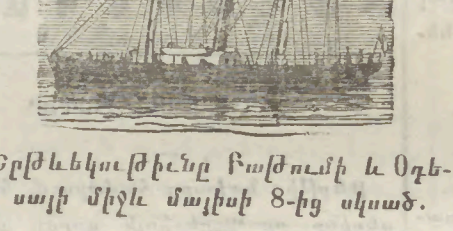
ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 14 յուլի. — Մտադրութիւն կայ այս ամսուը արքունական հաշուով հետապնդութիւններ կատարել երկաթուղի անցկացնելու համար Պետերբուրգի միջև Մուրման:

Նրեկ ֆինանսների միևնույն նախագահութեամբ խորհուրդներ սկսուեցան մանր վարձի ծրագրի առթիւ:

Խմբագիր—Հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆՆԱՐ ՍՊԱՆՆԱՐՆԵՐ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՀՈԳԵՆԱԵՐԻ

Երթեկութիւնը Բաթումի և Օդեսայի միջև մայիսի 8-ից սկսած:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՕՐԵՍՏԱ ԳՆՈՒՄ Ե Զաբաթ գիշեր, ժամը 2-ին, չըջանաւոր գծով: հանդիպում է բոլոր նաւահանգիստները:

Երկուշաբթի գիշեր, ժամը 2-ին, չըջանաւոր ընթացքով, հանդիպում է բոլոր նաւահանգիստները:

Յեքուշաբթի գիշեր, ժամը 2-ին չըջանաւոր ընթացքով, հանդիպում է բոլոր նաւահանգիստները:

Կիրակի օրը, երեկոյան 11 1/2 ժամին հաղորդակց գնացքով, Եւրոպայի և Աւստրալիայի վրայով:

Հինգշաբթի, ցերեկը ժամը 12-ին, Նախապայմանի և Կերչի վրայով:

ՕՐԵՍՏԱՆԻՑ ԲԱԹՈՒՄ ԳԱՆՈՒՄ, Կիրակի, երեկոյան 11 1/2 ժամին, երեկոյան չըջանաւոր ընթացքով:

Ուրբաթ օրը, հաղորդակց գնացքով: Զորքաբաթի առաւօտեան ուղիղ գծով: Ռուսական, ընկերութեան գործակալութիւնը գտնուում է Թիֆլիս: Այն, բանկի գաւերէյում, № 117 և 118:

Երկաթուղու գնացքներ:

Թիֆլիսից Բաթում գնում է մարդատար գնացքը առաւօտեան 9 ժամ 30 րոպէին, իսկ Բաթում հանում է երեկոյան 9 ժամ 45 րոպէին: Պոստային գնացքը երեկոյան 6 ժամ 50 րոպէին: Բաթում հանում է 8 ժ. 15 րոպէին:

Բաթումից Թիֆլիս գալիս է մարդատար գնացքը առաւօտեան 9 ժ. 40 րոպէին: Թիֆլիս հանում է երեկոյան 9 ժ. 55 րոպէին: Պոստային գնացքը գիշերը 11 ժ. 20 րոպէին: Թիֆլիս հանում է ցերեկը 12 ժամ 25 րոպէին:

Թիֆլիսից Բաթում գնում է պոստային գնացքը ցերեկը 1 ժամ 10 րոպէին, Բաթում հանում է առաւօտեան 7 ժամ. 30 ր.

Բաթումից Թիֆլիս գալիս է Պոստային գնացքը գիշերը 11 ժ. 5 րոպէին, Թիֆլիս գալիս է երեկոյան 5 ժ. 50 րոպէին:

Թիֆլիսից Գանձակ գնում է մարդատար-մարդատար գնացքը երեկոյան 7 ժամ 27 րոպէին, Գանձակ հանում է առաւօտեան 7 ժ. 40 ր.

Գանձակից Թիֆլիս գալիս է մարդատար-մարդատար գնացքը երեկոյան 6 ժամին, Թիֆլիս գալիս է առաւօտեան 7 ժամ 35 րոպէին:

Թիֆլիսից Միխայիլով գնում է մարդատար-մարդատար գնացքը ցերեկը ժամը 3-ին, Միխայիլով հանում է երեկոյան 7 ժ. 15 ր.

Միխայիլովից Թիֆլիս գալիս է մարդատար-մարդատար գնացքը գիշերը 1 ժ. 30 ր. Թիֆլիս գալիս է առաւօտեան 8 ժ. 15 րոպէին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գ. ԿԱՐԳԻ, ՅԻՆՁԱՒՈՐ, ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որն եղել է ուսուցչական ապարիչում 5 տարի, ցանկանում է պաշտօն ունենալ հայոց դպրոցներէն մէկում:

Իմեկ պայմաններով՝ Әриванъ Сванценику Вагянцъ. (620) 2—2

ՍՈՒՐԻ ԽԱՉ քաղաքի ծխական հայոց միջառն միացեալ երկուս զպրոցների համար պէտք են՝ ցենդ ունեցող ուսուցիչ հայոց և ուսուցչուհի ձեռագործութեան համար նայն արտօնութեամբ: Ուսուցչուհի կրտսանայ 500 ր., սենեակ, ծառայ և վաւելափայտ. ուսուցչին միմիայն 400 ր.: Սււլի յարմար կըլինի, որ ուսուցչին ու ուսուցչուհին լինին բոլր ու եղբայր կամ այլ ու կին: Իմեկ հոգաբարձութեան: (619) 3—2

ՏԱԿԱՆԱՐՈՒԹԻՒՆ

Գ. Ք. ԼՈԿԿԵԻ ԿԱԶԱՆՈՒՄ առաջարկում է նորագոյն ծնկի ԳԻՆԻ ԵՌԱՅՆՈՂ ՏԱԿԱՆՆԵՐ,

պահանսի համար, ՏԱԿԱՆՆԵՐ գինի տեղափոխելու համար և այլ ամաններ: Ուղարկում եմ պրէսիսկալաւ ըստ առաջին պահանջման: Հասցէն հետագրերի համար.

ЛОККЕ, Казань. (М.) 10—6.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

«ԲԱՆԿԱՆԻՍՏԻՆԵՆ ՏԵՍԻՍԻՆ» Յ. ՀԱՂԱՐԲԵԳԵԱՆԻ. Գինն է 60 կոպ.

Վաճառուում է Կեդրոնական և Զաք. Գրեգորեանի գրաւաճառանոցներում:

Գումարով գնողներին մեծ շէջում: Ստարաքաղաքից զինում են. Тифлисъ, Акону Джагарбекянъ (редак. „Норъ-Даръ“).

ՀԱՐԿԱՆՈՐ Ե ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Օրըստար քաղաքի ծխական ուսուցչական հարկաւոր է մի ուսուցիչ ուսուցչին և հայոց լեզուի 500 րուրի ուսուցչին: Ցանկացողը թող գիմէ հետեւեալ հասցէով՝ Армянскъ Табр. губ. Попечителю армянск. приходск. Училища. (604) 30—13

Թաւրիզի «ԱՐԱՄԵԱՆ» և սուրբ ԱՆՆԱՅԻՆ ԵՐԿՍԵՆԻ ԳՈՐԾՆԵՐԻ համար ԵՄԻ ՀՄՈՒՑ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որը պիտի վարէ նայն լոցների տեսչական պաշտօնը, այլ և շարափական 16 դաս. ֆրանքին լեզուն պիտի աւանդէ միայն Արամեան գաղութում: Պայման համար խնդրում է զիմեկ Թիֆլիսում պ. Ս. Մեղիք-Աղաբեկի պ. Խոսրով Սրբուհանեանցին. վերջինիս կամ տունը՝ Եկգորից հարակ, տունը Ղորանեանի, կամ գրասենեակը՝ Հաւաքարի կամրջի երկաթաճառների փողոցում: (618) 3—2

ԱՄԵՆԱԼԱԻ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ

ԳԱՐԵՉՈՒՐ

Որոտովի «ԻԻՇՆԱԵԱ ԲԱՎԱՐԻԱ» գործարանի ծախում է մի քանակութեամբ Թիֆլիսում ԳՐԻԳՈՐ ԲՍՅԵԱՆԻ ԳՈՐԾՆԵՐԻ պահանջում ՊԱՋԵՆԻ և ԵՐԿՈՐԻՑԻ 60 շէլ գինը 9 րուրի առանց շէշերի սնդուկի, իսկ շէշով և սնդուկով՝ 60 շէշը 13 ր. 25 կ.: Օտարաբացի վաճառականները կարող են իրենց պահանջներով ուղղակի գիմէ ինձ՝ Тафлисъ Г. М. Баандурову. (601) 10—10

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

Մ. Ա. ՆՈՎԻԿՈՎ ԵՒ Պ. Ի. ՎՈՂԿՈՎ

ՄՈՍԿՈՒՅՈՒՄ

Մեծաքանակ ապրանքների պահեստը և գրասենեակը—Չերկասկ պերեուրի, տունը Հաջիկոնստալի.

ԽԱՆԻՈՒՄ ԵՆ

մետաղ, մանուածք, ագրամաններ, (բախրոմ), ժապաւէններ, հաշիւաներ, կոմալներ, գոլպաներ, մոնոցներ, սեղմիւրաններ, (կորէտներ), հովարներ և նորածն-գալանտերէյ ապրանքներ արտասահմանեան և ուսական գործարաններ:

ԸՆԴՈՒՆԻՈՒՄ ԵՆ ՊԱՏՈՒԵՐՆԵՐ

Կահ-կարանքի և նկարներով զարդարած սեղանի պարագաների: (272) 25—16

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C

ՆԱԽԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Ն. ՊԱՔԵ ԵՒ ԸՆԿ.“

Կանաւոր և ուղիղ երթեկութիւն ՄԱՐՍԻԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ Կորքըրթի օրը երկու շաբաթ մի անգամ, յունուարից սկսած և ԲԱԹՈՒՄԻՑ մԱՐՍԻԼԻ:

Բաթումից Մարսէյ գնալիս մանում է Տրապիզոն, Սամսոն և Կ. Պալիս քաղաքները:

Բաթումից Պարիզ ուղիղ հաղորդակցութեան տոմսակները սովորական վիճում ունին:

Բաթումից մեկնում է՝ Զորքաբաթի յուլիսի 27/8 օգոստ. չորեանա Վանատիլի կապիտան Տարի և այդպէս երկու շաբաթ մի անգամ չորեք, օրը, ժամը 4-ին կէսօրուայ: Դեկտեմբերին ստանալու համար թող բարեհաճեն զիմեկ հետեւեալ գործակալներին:

Բաթումում—պ. ՎԻԿՏՈՐ ԳԱՐՆԻՅԻՆ, Նորերեքեայ: Թիֆլիսում—պ. ԲԱՐԵՆԻԱՆԵԱՆԻՆ, Սիւնի փողոց, քարտաւար: Գէորդ աղայի: Իսգուում—պ. Սամուէլ Իրիւարեանի, Կուրեակիսկայա հրապարակ: Նո վո ռոսիսկում—պ. ԼՈՒԻՆ ՌԵՆՈՅԻՆ, (262) 20—11

ԳԵՐԵՆԵԱՆ ԵԿՏԵՐԻՆՈՒԹԻՎ (Ուսուցան) ԿՈՒՆԵՐՆԻ

ԳԻՆԻՆԵՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ՊԱՇԵՍ

Ե ԲԱԳՈՒԾ ՆՈՐԵՐՍ:

Վաճառում են ամենաընտիր իսկական ճաշի և գութի գինինը

Ի ԶԱՐԵԼԼԱ

այլ և կան ճաշի սպիտակ և կարմիր համեղ գիններ, որոնց շէշն արժէ—սպիտակ 1 շ կոպէկից մինչև 25 կոպ., չորեք 15 կոպէկից մինչև 30 կոպ.:

Այս գինները տանեալ հազար վեզրներով Թիֆլիսում սպառում են Կախէթու գինու անուանով և կրկնակի գներով:

ԳԵՍԵՐՏԻ ԵԶԱՐԵԼԼԱ ԳԻՆԻՆԵՐԸ 40 և 50 ԿՈՊ. ՇԵՇԸ: Պահեստը գտնուում է Թիֆլիսում Միքայէլեան փողոցում, Անտիբոնի տունը № 100, քաղաքային պոստային բաժանմունքի կողքին: Ցարգանօք՝ Ա. Յ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԻԱՆ:

(580) 30—15